

יש רגעים החושפים באחת את לב לכו של העניין, שבדרך כלל הוא חבוי ואינו נגלה אל העין. כזה היה הרגע במהלך משפטם של אסירי חזבאללה, שבו הגיב נשיא בית המשפט המחוזי בנצרת לשאלותיי באשר לקשרים בין חזבאללה לבין ממשלת לבנון. השאלות הופנו לקצין מחקר בכיר, אלוף משנה באגף המודיעין, ששימש עד מומחה מטעם התביעה. שאלתי את העד מדוע בחוות הדעת שכתב הוסיף סימני מירכאות למילים מסוימות ששיקפו את עמדת חזבאללה, למשל, שחזבאללה רואה בנסיגת צה"ל מדרום לבנון "ניצחון" שלו. נשיא בית המשפט השיב בחוסר סבלנות: "כי הוא פטריוט!" כך, במילה אחת, סיכם נשיא בית המשפט את יחסו של עד שהוצג כמומחה אל שדה המחקר שלו – יחס של פטריוט אל האויב.

הפטריוטיות הייתה מרכיב מפתח במשפטם של לוחמי חזבאללה, שהתנהל מיד לאחר מלחמת לבנון השנייה. המשפט הביא לידי ביטוי כמה סוגים של פטריוטיות, חלקם בלתי צפויים. הפטריוטיות מובנת כאהבה ונאמנות למולדת, ה"פטריה". עם זאת, ישנם מובנים שונים של פטריוטיות וקיים יחס מורכב בינם לבין ביקורת אפשרית על המדינה. האם הנאמנות למדינה קבועה ואינה תלויה בדבר? האם היא שוללת את קיומן של נאמנויות אחרות? האם פירושה שנאת האויב?

עצם היציאה לקרב יכולה לבטא את הפטריוטיות שבהגנה על המולדת, אך ההחלטה לנהל משפט פלילי לאחר מעשה נגד אנשי האויב שנפלו בשבי אינה נגזרת בהכרח מעמדה כזו. המדינה בחרה בדרך זו והציגה, באמצעות פרקליטי התביעה, פטריוטיות עיוורת ומגלומנית המכירה בלגיטימיות של הלחימה רק מצדו האחד של הגבול וטוענת לבלעדיות על הטוב והצדק העולמיים. דוגמה אחת לכך היא האשמתם של לוחמי חזבאללה באימונים בלתי חוקיים שהתרחשו בלבנון או באיראן. מאחר שהמדינה לא יכולה הייתה להראות שאימונים כאלו הם בלתי חוקיים במקום שבו התרחשו, משמעות הטענה הייתה שאימונים כאלו הם בלתי חוקיים כל עוד לא קיבלו את אישורה של ממשלת ישראל. אם כן, לטענת המדינה הנאשמים הלבנונים היו אמורים להתנהג כפטריוטים ישראלים, ולהימנע גם בארצם (שהיא מדינת אויב) מאימונים צבאיים שיש בהם כדי לפגוע במדינת ישראל.

אותו קצין בכיר שהובא כעד מומחה מטעם התביעה לא יכול היה לכתוב בפשטות כי חזבאללה ראה בנסיגת ישראל מדרום לבנון ניצחון, אלא הוסיף מירכאות למילה ניצחון כדי להגחיק את תפיסת חזבאללה, כאילו חזבאללה אמור היה לתפוס את נסיגת ישראל כפי שישאל עצמה תפסה אותה. אולם מפי התביעה הוצג טיעונו של המומחה כעמדה מקצועית אובייקטיבית. דבריו של נשיא בית המשפט בדבר הפטריוטיות של העד הוציאו, אפוא, את מרצע הפטריוטיות מהשק.

* עורכת דין עצמאית, מתמחה בזכויות אדם, במשפט פלילי ובמשפטים פוליטיים. במסגרת עבודת גמר לתואר שני עסקה בזכויות ההגנה בבתי המשפט הצבאיים בשטחים הכבושים.

פטריוטיות מפוכחת ומורכבת יותר התבטאה באופן הייצוג של עורך הדין איתן הרמלין. עורך הדין הרמלין הביא לידי ביטוי באופן הייצוג שלו עמדה ליברלית, ניטרלית ומקצועית, כפי שמנתח אותה יניב רון-אל. עם זאת נראה לי שאין זו התמונה המלאה. בבסיס אופן הייצוג שלו עמדה גם היכולת להזדהות עם לקוחו. את החלטתו לקבל על עצמו את הייצוג בתיק הוא מסביר גם בכך שראה את לקוחו כלוחם שהגן על ארצו "בריוק כמו שהיה עושה חייל ישראלי בנסיבות דומות". לכן, מן הפן המוסרי והערכי הוא ראה בהעמדתו של לקוחו לדין פלילי חוסר צדק ויכול היה להתגייס להגנתו.

זו איננה רק עמדה בלתי מזדהה לפיה כל אדם זכאי לייצוג. זו עמדה של אדם המבין את פעולתו של לוחם חזבאללה כפעולת פטריוט המגן על מולדתו, ואשר עורך הקבלה בין לוחם חזבאללה לבין חייל ישראלי באותן נסיבות. עורך הדין הרמלין הוא פטריוט ישראלי, אך אינו פטריוט עיוור. הוא מבין את הפטריוטיות שלו כיחסית ולכן מבין גם את הפטריוטיות של הצד השני. ההזדהות עם הרגש הפטריוטי כשלעצמו היא שאפשרה לו לחיות בשלום עם ייצוגו של האויב. בכל טיעונו של עורך הדין הרמלין, ואף ברשימתו, ניכר כי את הטענה בדבר הלגיטימיות של לחימת חזבאללה הוא שואב ממקבילתה הישראלית. הוא טען כי הצגת לוחמי חזבאללה כעבריינים גרדא מבזה לא רק אותם עצמם אלא אף את לוחמי צה"ל שלחמו נגדם (ואחיו ביניהם), התייחס בהרחבה לצורך של מדינת ישראל לפעול לשחרור החיילים השבויים ולשם כך לבצר את מעמד שבוי המלחמה, והשתמש בדוגמאות אחרות מתוך ההיסטוריה והניסיון הישראליים. הוא אף השתמש בנימוק לפיו משפטם של אסירי חזבאללה מבזבז את משאבי המדינה. אין ספק שטענה זו אינה טענתו של לקוחו מוחמד סרור, איש חזבאללה שאינו חס על משאביה המצומצמים של מדינת ישראל, אלא טענה מפיו של סניגור ישראלי.

יצירת הקבלה בין חיילים ישראליים לבין לוחמי חזבאללה בנסיבות של מלחמת לבנון השנייה אינה טבעית או מובנת מאליה בקונצנזוס הישראלי. המדינה עשתה כל מאמץ להציג את חזבאללה כארגון טרור, וארגון טרור בלבד, ואילו עורך הדין הרמלין הכיר בהיבטים אחרים של לוחמת חזבאללה ולבנון בקיץ 2006, היבטים המבטאים את מורכבות היחסים בין חזבאללה ללבנון ואת התפתחותם. אף שהמלחמה התנהלה בין ישראל לבין חזבאללה ולא בין ישראל לצבא לבנון, היא דמתה מאוד למלחמה בין שתי מדינות גובלות. היא החלה באזור הגבול והמשיכה בפלישה של כוחות ישראליים לתוך לבנון. כוחות צבא לבנון לא הגיבו בפלישה הישראלית לשטח לבנון; במקומם עשה זאת חזבאללה. הלחימה על הקרקע התקיימה בין הכוחות הלוחמים של חזבאללה לחיילי צה"ל, ופעולות חזבאללה על הקרקע כוונו נגד מטרות צבאיות בלבד (בניגוד לפעולות טרור המאופיינות בפעולה נגד אזרחים, והמבססות את חוסר הלגיטימיות שלהן). אמנם הפגזות חזבאללה שכוונו לשטחי ישראל אכן כוונו נגד אזרחים (הפגזות ישראליות כוונו אף הן ליעדים אזרחיים בלבנון), אולם לקוחותינו לא לקחו בהן חלק ואף לא הואשמו בכך. במהלך המשפט ביססנו את טיעונו על מאמרים לפיהם חלה התפתחות באג'נדה של חזבאללה, שאימץ מאפיינים של פטריוטיות לבנונית נוסף על היותו תנועה אסלאמית המונחית על ידי איראן וסוריה. על רקע זה תפס עורך הדין הרמלין את לקוחו כלוחם לגיטימי וכשבוי מלחמה, אף מעבר לכך שהייתה זו הטענה המשפטית המיטבית שיכול היה לטעון עבור לקוחו.

כפטריוט לא רק ביחסו למדינת ישראל אלא אף למערכת המשפט הישראלית, חווה עורך הדין הרמלין אכזבה פעמים רבות במהלך ניהול המשפט. אכזבה מהמדינה, על שבחרה לנהל תיק כזה מתוך איוולת, להבנתו; בשלב הטענות המקדמיות, אכזבה מבית המשפט שדחה דחייה מוחלטת את כל טענותיו; ואכזבה מהרכב השופטים שדן בתיק לגופו, שלא פעל יותר למען הגנת הנאשמים לאחר שהכרזו בשמם על החרמת המשפט ונמנעו מלנהל הגנה.

אני קיבלתי על עצמי את הייצוג בתיק זה, מטעם הסנגוריה הציבורית, בשל ניסיוני בייצוג נאשמים אשר נתפסים כ"אויב" בעבירות כנגד ביטחון המדינה ובמשפטים פוליטיים. למודת אכזבות מתיקים אחרים בעבר, לא חוויתי אכזבה דומה בתיק הנוכחי. מלכתחילה היה ברור לי שמשפט אשר מנהלת מדינת ישראל נגד לוחמי חזבאללה הוא משפט פוליטי של מדינה נגד כוחות האויב, הנערך עדיין באווירת המלחמה, ואשר בית המשפט משמש בו כזרוע של המדינה וחסר יכולת אמיתית לשפוט באופן נטול פניות. נוסף לכך, היה ברור למדי מלכתחילה שמדובר במשפט חסר כל חשיבות מעשית. למדינה הייתה היכולת להחזיק את לוחמי חזבאללה במאסר או בשבי באופן לגיטימי מבחינה משפטית ופוליטית כאחת, לתקופה ארוכה, והיא לא נזקקה לשם כך להרשעתם במשפט פלילי. עוד היה ברור כי מתקיימים ללא הרף מאמצים לגבש עסקת חילופי שבויים, וכי גורלם של לקוחותינו יוכרע בשדה הפוליטי ולא בשדה המשפט. לכן לא היו לי ציפיות מהמשפט.

אם כן, מה תפקידה של עורכת דין במשפט חסר חשיבות מעשית? האם ייצוג הנאשמים גם הוא חסר חשיבות? אף שהמשפט היה חסר חשיבות מעשית, הייתה לו חשיבות פוליטית וסמלית. הוא היה חשוב למדינה ולכן הושקעו בניהולו משאבים מרובים. המשפט היה פרק במאבק שמנהלת מדינת ישראל נגד חזבאללה בזירה הפוליטית. למדינה היה חשוב להציג בעולם ובישראל את חזבאללה כארגון טרור ואת לוחמיו כפושעי מלחמה, להציג את הארגון ואת פעולתו כחסרי כל לגיטימיות. במיוחד לאור הכישלון הצבאי במלחמה היה למדינה חשוב לנצח בקרב הפוליטי והדיפלומטי נגד חזבאללה, והמשפט היה אחד האמצעים לכך. המדינה ניצלה את נפילתם של לוחמי חזבאללה בידיה ואת הכלים המשפטיים שעמדו לרשותה כדי לקדם את האג'נדה שלה ביחס לארגון חזבאללה.

המשפט לא התנהל אפוא למטרה הרגילה של משפט פלילי – קביעת אשמת הנאשמים והטלת עונש, ואפילו לא לשם החזקתם במעצר, אלא במטרה להוסיף תת-פרק נוסף לספרי ההיסטוריה והפוליטיקה. היה זה מאבק פוליטי וסימבולי בין נרטיבים מתחרים. המשמעות העיקרית של ייצוג הנאשמים בסיטואציה כזו הייתה לאפשר להם להשתתף השתתפות מלאה במאבק הנרטיביים. לאפשר לקולם להישמע, לטוות את הסיפור שלהם, לתת לנרטיב שלהם ביטוי אל מול הנרטיב שהציגה המדינה. כך עשינו כשטענו בשם הנאשמים את הטענה בדבר מעמדם כשבויי מלחמה ולאחר מכן, כאשר הודענו על החרמת המשפט. הם ראו עצמם כלוחמים לגיטימיים שפעלו לא רק בשם ארגונם אלא גם בשם מדינתם ולמענה, ולכן כזכאים למעמד של שבויי מלחמה. כמו כן, הם היו חסרי אומן במערכת המשפט הישראלית ולא הכירו בסמכותה לשפוט אותם. הם לא ראו במשפט אירוע בעל חשיבות או השלכה על גורלם. הם היו משוכנעים, במידה רבה של צדק, שגורלם יוכרע במסגרת עסקת חילופי שבויים בעתיד הקרוב או הרחוק. הם לא חלקו זאת איתנו, אבל אני מעריכה כעניין טבעי ומתבקש שהם היו מוטרדים יותר מהאופן שבו התנהלותם במשפט תיתפס בלבנון

ועל ידי הנהגת חזבאללה, מאשר מהיתרונות שהם עשויים לזכות בהם באמצעות המשפט הישראלי. במסגרת מאבק הנרטיבים ניסיתי להתעלם מכל הטיה פטריוטיות שיכולה הייתה להיות לי, ולשקף ככל האפשר ובצורה הנאמנה ביותר את עמדתם של לקוחותי כפטריוטים לבנוניים. לכן הייתי שלמה עם ההחלטה שגיבשנו ביחד אתם – להחרים את המשפט. העמדה הזו שיקפה באופן מלא את עמדתם, וכסגורית לא צפיתי שהיא תגרום להם לנזקים.

עורך הדין הרמלין ואני היינו שותפים לבניית האסטרטגיה של הסגוריה במשפט. אולם ההבדל בתפיסת המשפט השליך על האופן השונה במעט שבו ניהלנו את הגנת לקוחותינו. עורך הדין הרמלין טען בד בבד עם הטענה בדבר מעמדם של לקוחותינו כשבויי מלחמה טענות נוספות באשר לאישומים הפליליים עצמם. אני, לעומת זאת, נמנעתי מלטעון כל טענה נוספת הקשורה לאישומים עצמם, כדי להישאר עקבית בטענה שכשבויי מלחמה לקוחותיי אינם צריכים לעמוד לדין פלילי. כאשר הודענו על החרמת המשפט עשיתי זאת באופן קצר ותמציתי, בניגוד לעורך הדין הרמלין ששב ושטח בפני בית המשפט את מכלול טענותיו. ישבתי שלושה בעת שהעדים מטעם התביעה נחקרו בעודנו נמנעים מלהשתתף במופע הראווה ולספק לו לגיטימציה. ראיתי מספיק משפטים מסוג דומה בעבר כדי להבין שגם אילו היינו משתתפים, לא היינו יכולים להטות את הכף לטובת מרשינו. התבססתי, בין היתר, על ניסיונו של מרוואן ברגותי, אשר החרים את משפטו ולמרות זאת הורשע באחריות לארבעה מקרי מוות בלבד מתוך שלושים ושבעת המקרים שייחסה לו התביעה. מבחינה משפטית החרמת המשפט לא גרמה לו כל נזק, היפוכו של דבר. גם מבחינה פוליטית היא הסבה לו יתרונות גדולים.

תפקיד חשוב נוסף שראיתי לעצמי במהלך ניהול המשפט נוגע לקשר האישי עם הנאשמים ולדאגה למצבם. אנו היינו עבורם הקשר החיובי היחיד עם העולם החיצון, והמפלט היחיד כמעט מהבידוד שבו הוחזקו במשך שנתיים. הרגשתי חובה אנושית להקל עליהם ככל שניתן. מאהר, חוסיין ומוחמד נִשְׁבוּ כאשר המלחמה הייתה בעיצומה. שניים מהם היו תושבי דרום לבנון. לבנון כולה ניזוקה קשה במהלך המלחמה. אנחנו פגשנו בהם רק שלושה שבועות אחרי נפילתם בשבי, כאשר הורשו לראשונה לפגוש עורכי דין. באותו זמן הם לא ידעו אם בני משפחתם שרדו במלחמה ואם בתיהם עומדים על תלם. מאהר היה אב לתינוק והדאגה הטריפה אותו. באמצעות מכרה זרה שעבדה בארגון בין-לאומי הצלחתי לקבל עבורם כבר בימים הראשונים ידיעות על שלומם של בני משפחותיהם. כולם היו בסדר ולא נפגעו. מאוחר יותר התברר כי קומה אחת מביתו של מאהר נהרסה, ומשפחתו מסרה לו שהם אינם מתכוונים לבנותה מחדש עד שובו.

חוסיין, מאהר ומוחמד התלוננו לפנינו פעמים רבות כי אנשי שירות בתי הסוהר המביאים אותם לדיונים בבית המשפט מכים אותם ומשפילים אותם. מסיבה זו וגם משום שלא ראו במשפט חשיבות, הם ביקשו מאתנו לפטור אותם מנוכחות בדיוני בית המשפט. הצגתי תלונות אלו לפני בית המשפט שוב ושוב, ובהסתמך עליהן ביקשתי שלא להביא את הנאשמים לדיונים. דיונים רבים התקיימו שלא בנוכחותם. הגשתי ליחידה לחקירות סוהרים תלונות בגין המכות וההשפלות. כאשר המדינה הפסיקה את ביקורי נציגי הצלב האדום אצל הנאשמים, עתרנו לבית המשפט בבקשה לאפשר את המשך הביקורים, שהיו חיוניים עבורם ושהיו הקשר היחיד עם משפחותיהם באותה עת. עמדותי בקשר עם הצלב

האדום כדי לראוג למסירת מכתבי המשפחות שעוכבו על ידי שירות בתי הסוהר, לאספקת בגדים וספרים, להפקדות זעומות לקנטינה ועוד זוטות שעבור אסירים במצבם אין חשובות מהן.

השתדלתי לבקר אותם בתכיפות, ככל שיכולתי. כאשר ביקרתי ללא עורך הדין הרמלין, שיתפתי בביקור גם את לקוחו מוחמד סרור כדי שלא יחמיץ הזדמנות לקשר עם העולם החיצוני. הקשר האנושי עם אדם ירדתי היה חשוב עבורם מאוד. גם עבורי היו המפגשים חשובים ומרתקים. התמזל מזלנו והם היו אנשים נעימים. בתחילת ההליכים, כאשר עדיין התירו לנו להיפגש ללא מחיצת הפרדה, הייתי מושיטה יד לשלום, כאינסטינקט. ידי נשארה תלויה באויר, כיוון שהם אינם לוחצים יד לנשים. אף שנתקלתי בכך בעבר אצל גברים חרדים, זה היה קשר מתמשך ולקח זמן עד שהתרגלתי לכך ולמדתי להשאיר את ידי במקומה. הם נהגו לברך אותי בכך שהניחו את ידם על החזה והתכופפו קדימה, כמין קידה קטנה. בשלב מאוחר יותר, כאשר נפגשנו בחדרי מפגש שהייתה בהם מחיצת הפרדה, הם נהגו להצמיד את כף היד למחיצה השקופה ואנו עשינו אותו הדבר מן העבר השני של המחיצה. מצוקותיהם האישיות נחשפו בפני באופן בלתי שגרתי. השבי היה קשה במיוחד עבור מאהר, שהיה נשוי ואב לתינוק. כאם לילדים הזדהיתי איתו. בחודש יולי 2008, כאשר הוחזר ללבנון, היה זה אחרי לפחות שמונה חודשים שבהם לא הועברו אליו מכתבים ממשפחתו. הצלחתי לצפות בשידור הגעתם לשדה התעופה בכירות ולראות בחטף את מאהר פוגש לראשונה את ילדו.

התפקיד השלישי שקיבלתי על עצמי היה לחשוף את אופיו הפוליטי של המשפט. מאחר שהיה ברור כי לא נזכה, חשיפת אופיו הפוליטי של המשפט וסדיקת הדימוי המשפטי האובייקטיבי שימשו אותנו ככלי בערעור הלגיטימציה של המשפט. חשיפת הכאתם של מרשינו בכל פעם שהובאו לאולם המשפט הייתה חלק מכך, כמו גם חוסר הנכונות שלהם להשתתף במשפט. בסיכומים שהגשתי בעניין טענת שבויי המלחמה הזכרתי את הערת בית המשפט בדבר הפטריוטיות של מומחה התביעה, והטלתי ספק ביכולתו של בית המשפט לדון בעניינם של הנאשמים באופן אובייקטיבי. הייתי מודעת לכך שהדבר ירגיז את השופטים, אבל סברתי שאין מה להפסיד. בין היתר כתבתי בסיכומים כך:

על בית המשפט הדין בתיק זה הוטלה מלאכה לא קלה, לשפוט בין טענותיהם של הנאשמים, אויבי המדינה ומי שהשתתפו בפעולות צבאיות כנגדה וכנגד אורחיה, ובין טענות המדינה, אליה משתייך בית המשפט והשופטים היושבים בו. ההזדהות המיידית של בית המשפט, בין האנושית והאישית ובין המוסדית, היא בבירור עם המדינה אליה הוא משתייך. ובכל זאת, הוטלה על בית המשפט המלאכה להיות הפוסק ביניהם, וככזה הוא אינו שייך לאף צד. עלי לבחון את טענות הצדדים כאילו הוא בית משפט המצוי באולימפוס, ולא בעיר נצרת אשר סבלה גם היא, כמו ערים רבות אחרות בישראל וגם בלבנון, מאימי המלחמה.

[...]

בית המשפט בהכריעו בטענת הנאשמים בדבר מעמדם כשבויי מלחמה פועל לא רק מכוח סמכותו על פי הדין הפנימי הישראלי, לדון במשפטם

של הנאשמים, אלא גם כטריבונל מוסמך על פי סעיף 5 לאמנת ג'נבה השלישית.

[...]

אנו מוצאים לנכון להקדים דברי הקדמה אלו על מנת להזהיר את בית המשפט מפני נטייתו הטבעית שלו עצמו ללכת אחר חוות דעת המובאת מטעם התביעה בעניין זה, אף ביתר שאת מאשר בתיקים אחרים, מאחר וחוות הדעת מובאת מטעם אמ"ן ומבטאת את תפיסת הבטחון של מדינת ישראל.

אנו עושים זאת ביתר שאת לנוכח הערת בית המשפט בעת הדיון, כאשר נשאל המומחה מדוע בחוות הדעת נכתב בין מרכאות כי חיזבאללה הציג את יציאת צה"ל מדרום לבנון כ"ניצחון" (עמ' 7 לחוות הדעת), השיב בית המשפט כי העד הציג זאת כך "כי הוא פטריוט", תוך פסילת השאלה. בכבוד הראוי, הצגת חוות דעת מומחה אינה מבחן פטריוטיות, וראי שאין זה קריטריון על פיו צריך בית המשפט לבחון את חוות הדעת. הנאשמים גם הם פטריוטים – הם פטריוטים לבנונים, על פי תפיסתם. הפטריוטיות שלהם, כאשר המדינות מצויות במצב מלחמה, סותרת את הפטריוטיות הישראלית. גם אם בית המשפט הוא פטריוט ישראלי, הרי בשבתו לשפוט בין טענות המדינה לבין טענות הנאשמים, ובפרט בתפקידו כטריבונל על פי הוראות החוק הבינלאומי, עליו לדחות במודע כל הטיה פטריוטית שעשויה להיות לו לטובת המדינה, ולמלא את תפקידו באופן חסר פניות לחלוטין.

והשופטים אכן התרגזו. גם עורך הדין הרמלין הרגיז את בית המשפט בדוגמאות שהביא, ושבהן הקביל את היחס שבין חזבאללה לבין לבנון ליחס שבין הפלמ"ח לבין מדינת ישראל, ואת היחס שבין חזבאללה לבין צבא לבנון ליחס שבין משטרת ישראל לבין משמר הגבול. שנינו הצלחנו להרגיז את השופטים. אני עשיתי זאת בהטילי ספק באובייקטיביות של בית המשפט, ואילו הוא עשה זאת בכך שהניח כי בית המשפט הוא אובייקטיבי וכי לכן אפשר להשוות בין חזבאללה לבין הפלמ"ח מבלי לשאת בתוצאות. בהחלטתם לא חסכו ממני השופטים מילים חריפות, ודובר מערכת בתי המשפט הפיץ את ההחלטה כשהביקורת על טענותיי מודגשת. כך התייחס לנושא נשיא בית המשפט:

לא אוכל לסיים חוות דעתי מבלי להתייחס לדבריה של עו"ד בן נתן בעמ' 3 לסיכומיה בפרק שהיא מכתירה אותו בכותרת "תפקיד בית המשפט". בית המשפט לא נזקק לעזרתה ולחוות דעת של הטוענת באשר לתפקידו של בית המשפט ולעיקרון אי התלות שבו הוא מחוייב. ה"אזהרה" ששיגרה לעבר בית המשפט, שם בפסקה 12, מפני "נטייתו הטבעית" ללכת אחר חוות הדעת שהובאה מטעם התביעה וצה"ל, מהולה ביותר משמץ של יהירות והתנשאות שאין לה כלל בסיס ואחיזה במציאות מה עוד ובסופו של יום ימצא הקורא שההכרעה בנקודה החשובה התבססה לא מעט דווקא על עדותו של המומחה מטעם ההגנה במהלך המשפט.

בית המשפט מכיר את חובת אי התלות שמוטלת עליו על פי הדין (סעיף 2 לחוק יסוד השפיטה) וגם על פי צו מצפוננו, וכבדרך אגב יצוין כי זוכרים חבריו גם את הצהרת האמונים שמסרו בעת השבעתם שפותחת במילים: "אני מתחייב לשמור אמונים למדינת ישראל " (ראו סעיף 6 לחוק היסוד הנ"ל).

למען הסדר הטוב ומכיוון שעו"ד בן-נתן ראתה לנכון להזכיר, בסעיף 13 לסיכומיה, את אמירתו של בית המשפט, כי העד מטעם המאשימה אלון משנה "רוט", הוא פטריוט ולרמוז כאילו בית המשפט נוטה כאן פנים, יש להעמיד דברים על מכונם ודיוקם ולשבץ הדברים שנאמרו בקונטקסט הנכון. ומעשה שהיה כך היה.

במהלך חקירתו הנגדית של העד, היפנתה אליו הפרקליטה שאלה שנגעה לעובדה כי הוא כתב בחוות דעתו, שם בפסקה 12 עמ' 7, כי את יציאת צה"ל מלבנון הציג (החיזבאללה) כ"נצחון" על ישראל. ברי שהעובדה שהעד שם המילה "נצחון" בין מרכאות כפולות, מלמדת על כך שהוא אינו שותף להערכתו של החיזבאללה את תוצאות המלחמה. הפרקליטה ראתה לנכון לשאול את העד גבי [כך במקור – ס' ב"נ] הערכתו הוא את תוצאות המלחמה. לא רק ששאלה זו, שנוגעת להערכת תוצאות המלחמה, אינה שייכת כלל לחזית המחלוקת שבין בעלי הדין, אלא שהשואלת ליוותה את הצגת השאלה לעד בנימה צינית וקנטרנית כלפיו ותוך הבעת תמיהה הכיזד אין הוא שותף להשקפת חיזבאללה. על כך ורק על כך, אמר בית המשפט כי מותר לקצין צה"ל להיות פטריוט ישראלי. זהו ההקשר הנכון בו נאמרו הדברים ותו לא.

לא היה קשה לספוג את העלבונות, שהרי ממש ביקשתי אותם. כחלק מהאסטרטגיה של חשיפת אופיו הפוליטי של המשפט, הייתה כאן הצלחה קטנה ומרירה – הצלחתי להעלות את הפטריוטיות אל פני השטח של המשפט. ממילא גורלם של לקוחותינו נקבע במקום אחר.

